

aquest poble i Sta. Coloma de Queralt.

PRON.: *sumel̥ə*, oït a Stes. Creus; *sæumel̥* (sic?) a Vilabella (Casac. 1920).

En tot cas establim que són formes corruptes *Sal-mellà* o *Saumellà* o *Salmellar*: no ha existit mai, encara que figuri així en alguns nomenclàtors i llibres geogràfics: degut merament a confusió amb el poble no llunyà de *Savallà* (variant *S'Avellà*, junt amb el qual existeix també un parònim de la forma *Sabella* etc.). Però *Selmella* mai no s'ha pronunciat amb tal accentuació, ni hi ha res d'anàleg en la copiosa documentació antiga.

Es cert que en aquesta documentació hi ha altres complicacions.

MENCIONS ANT. El 1012 se celebra un judici en una església veïna de la de Sta. Perpètua de Gaià, que és precisament la de *Selmella*, sobre la disputa entre el bisbe Borrell de Vic i Hug de Cervelló, sobre la possessió dels dos llocs, que N'Hug pretenia heretats de l'aprisió del seu pare Ansulf, abans de la devastació d'Almanson (Em. Morera, *Tarr. Cri.* I, § 35, i Font i Rius, *C. d. p.*, p. 704); 1018 (que detallarem infra).

1173: Guillem de Pontils dóna al monestir «in Sanctis Crucibus --- alodium meum franchum q. habeo in termino castris de *Celmela* --- afr. --- aquam de *Calvelles* --- et castlar de *Conilis* --- circiū te. de *Angaria*, ab Occ. --- *Conilis* --- et vadit ad ipsum term. de *Capra*» (L. Bl. *Stes. Creus*, § 160.5); 1173: Garsia de Siurana ven a Stes. Creus: «alodium --- in term. Castris de *Celmela*, in lo. vocad *Fontes Calidas* --- afr. Or. carrera quo vadit de *Rivo Despets ad Capram*» (ib., § 161); 1178 (en pergami orig.): «terminio de *Celmela*, in lo. voc. *Fonscaldas et Conil*» (§ 203, p. 10); 1179, doble exemplar en pergamins: Guill. de Pontils dóna a Stes. Creus «alodium in term. de *Celmela*, lo. voc. *Candel* inter alo. de *Fontscalles* --- retinemus --- q. detis primitiam clerico de *Celmela*» (§ 220); 1182: Guil. de *Ceumela* --- concedo qicquid habetis in term. de *Ceumela* sive *Fontes Cal.* --- addimus quod si --- alius voluerit vendere --- terram --- eremum in *Ceumelas* --- totius castris de *Ceumela* ---».

Però des d'aquesta data canvia la forma transmesa pel cartulari, substituint-la per una d'un poc diferent: *Olmella* o anàloga.³ Sembla com si els escribes obeïsin a una consigna. Car en una venda que fa Guillem de Pontils al monestir, diu primer: «trado medietatem totius chastri de *Ceumela*» (§ 252, p. 249, lín. 3), però després es rectifica: «accipimus --- de boni monasterii --- pro medietate ipsius chastri de *OLMELA* 70 solidos --- *Olmela* et honore toto de *Cunil*» (lín. 12, 16, 19). I des de llavors ja tots els docs. exhibeixen la forma sense Ç-: 1182: «te. de *Olmela* in bosco de *Cabarrasa*» (§ 253); 1187: *Olmela* (repetit) en doc. on intervé un «Ferrero de *Olmela*» (§ 293); i un altre del mateix any: «term. castris de *Olimella*» (§ 294, p. 291.5f.); 1187: «castris de *Olmela*» (§ 287); 1188: «versus *Hulmellam*» (§ 311); i en altres de 1188: «castrum de *Ulmella*» i «terminus de *Olmella*» (§§ 313, 315); 1189: castris *Olmele* (§ 323). N'hi ha encara més amb el nom de barons «Carbonellus de *Olmella*» (§

286, §§ 294, 298 etc.), que ja no caldrà detallar un cop consti aquí que aquests en majoria porten la variant en *o*.

Perquè també hi apareix una variant amb una altra vocal inicial, que tenim molt assegurada perquè és un doc. inclòs també en l'ed. del *Cartulari* de Sant Cugat p. p. Rius Serra; i Udina ha tingut a la vista no sols el *Llibre Blanc* sinó un pergami coetani: 1193, Guerau Alemany de Cervelló, en un solemne testament, deixa al seu fill «Castrum de *Munt Agut* cum terminis, castrum de *Querol* et de *Piniana* et de *Elmella* cum term., et de *Sancta Perpetua*, et de *Pontils* --- *Muntcal* --- *Valleespinosa* ---» (L. Bl., § 369, p. 369.22 = *Cart. St. Cugat* III, p. 33.2), aquí var. *Elmela* amb *l* simple (id. Mas, *NHBna.* VI, 78). Aquí, doncs, tornem a tenir la *e* inicial de la forma *Celmella*, però també se li ha llevat la Ç-.

En fi, diríem que la forma amb Ç- va seguir, a desgrat de tot, essent usual, car en un doc. de Templers, de 1265, llegim «Castris de *Çamella* et de *Lorach*» (MiretS., *Templ.*, p. 552): on hi ha només eliminació de la -*l*m- per dissimilació davant *ll*. I el gran fet és que és la forma amb *S*- la que s'ha mantingut, perenne i intacta, fins a la pron. pop. d'avui, com ja hem notat en els dos pobles veïns. També era amb *S*-, la de la menció més antiga, de 1012 i una altra que segueix immediata, any 1018; si bé aquí una mica alterada en *Cedemella* (L. Bl. *S. Cr.*, § 7, p. 7.10 i 12): sigui per error de còpia de per *l*, o bé anaptixi, o bé ultracorrecció *Çeðm*- en lloc de *Ceum*-. I després segueixen les formes normals i esperades, *Celmelle*, en els 6 o 7 documents següents en antiguitat.

ETIM. En definitiva quedem amb l'explicació conexas amb la de *Celma*. Diminutiu, o més aviat augmentat amb el «superlatiu islàmic», *sälma el-Lab* 'la magnífica, la divina Selma'. L'alteració notada me l'explico per virtut del fenomen de la deglutinació. Els savis frares de Stes. Creus —massa savis!— tingueren la sensació que el vulgar de la gent hi posava en aquest nom l'article rústic Ç' (< IPSUM): car veien aquest aglutinat en força NLL veïns: *Savellà* IPSUM ABELLANUM, *Sabella* IPSA APILIA, *Solivella* IPSA OLIVETULA, *Sarreal/Sarral* < Ç'Arrabal (art. supra). Aquesta sensació s'accentuà perquè devia haver sorgit una var. fonètica *Solmella* (hem notat la pron. local *sumel̥ə* supra), i llavors això sembla un nom com el d'*Olmells* o *O(l)mellons*, els pobles veïns, a Les Garrigues, i altres tants derivats de *olm* ULMUS (*Riudoms*, *L'Omeda* etc.). I com que aquests frares escrivien en llatí llurs documents, i en «bon llatí» no hi ha d'haver duplicats vulgars, es posaren a reduir (Ç)*olmella* llevant-li la Ç. Contraprova eloqüent: la deglutinació es féu també sobre la forma amb *e*: com hem vist, *Elmella* (1193). Si *Olmella* hagués estat derivat de ULMUS, com a forma etimològica, el canvi en *Elmella* no es podia produir: ho hauria retingut *olm* i les seves possibles derivacions. Variant, doncs, que indirectament traeix el caràcter secundari de la forma deglutinada; i revela que es partia de *Celma*, -*ella*, pertot, i no pas de UL-